

#82. 1922.
18. IV. 25.

EO-4

#82.

MHI 1921.

PEDAGOGIKA
ARHIIVIMUSEUM
FOND K/5 369-5

Mim. büroo - K. Kerk.
Tartus, Kõutritän. 3.

Sisu:

Varisend illusioon.

-ti. VIe.

x x x

Leida. VI^b.

Kurbtus.

-no. VI^a.

Muinasjutt.

Ago. VIe.

Lambakarjas.

A. S. VIe.

Lapsed.

A. S. VIe.

Katke Aime päevaraamatust. D. Sümesson. VI^a.

„Eo-3”.

Louise Kull. VIe.

Kirjavastused.

Variseno illusioon.

- lk. VII -

Ta läks.... lootusega.... Läks vöörsile oma ideaali püüdma.

Ta jättis oma lapsepõlve asupaiga, et midagi paremat, kõrgemat leida. Mois see kõrgem, parem oli, teadis ta ainult umbmäärselt, aga ta läks.

Ettes oma pesapaiga mäletas ilusamaid silmapilke, aga lootus ja igatsus olid võimsamad, kui ilusam töö. See ääres öitsvaid lille sõtkus ta armuta maha; nad langesid ta unistuse okorina.

Vümmaks jõudis ta rahvahulka, mis elust rihkas. Sünn lootis ta leida, mida igatses; lootis leida inimest, kellel oleks omadused, millest ta unistas.

Ta otsis, otsis, aga asjata: inimest - ideaali ei leidunud.

Vümmaks, murtuna ja troostituna, pööras ta tagasi - koju. Õnnetuna, tühjana sammus ta teel, kadestas endist seisukorda, mil oli lootnud - ootnud. Tal olid ilusad mõttekujutused, unistused olnud, mis raskesti olid aidanud üleelada; olgugi, et see ainult illusioon oli, mis lähemal vaatlusel kokku varises, - aga nüüd?...

Ta läks.... lootuseta.... Läks nõdu poole.

Sadas. Ent taevas polnud tume see juures. Ja hallus oli nägematuest päikesest kuldililakas. Oli nagu oleks püsad tilisenud, oli nagu oleks helisenud neist vööras imelik laul. Tuli meele mulle üks ammu surnud inimene. Kas polnud see tema laulev hääl, mis mu ärgates haihtus kaugusse? Kõrval toas kõneles üks vana vaene naene omaast noorusest. Üks vana naene, kes mäletas vaid pühapäevi ja argipäevad oli unustanud: „oli nii üks süs, nii kaunis, nii väga ilus“, kordas ta ikka. „Ja pühapäevad! See ainus tuba lõhnas munapudrust, mis keedeti, kestenas puhtusest ja põrand, see aina valendas. Päike paistis. Näuda ta ei paista nii heledalt ja soojalt, - ei kunagi. Aga kui see pühi paiku oli, kui toom õitses ja sirel, - süs kuljutas igast nurgast valge, roosa või lilla kimp lõhna üle toa.

Ja me ise veel! Punane veri voolas soontes, kui vahuvün: kääriv ja hull. Suu oli kui linnupea, ala sõdistas, ala kilkar oli suu. Ja näed nii tugevad, oi, nii tugevad, et oleks maakeri üles tõstnud, oleks tal olnud sang.

Ja, ilus oli süis, nii kaunis, nii väga ilus, kui palju, palju kaunim kui nüüd!"

Räägin ma ka nüi, kui vanaks saan?

Süis peaksin olema rõõmus nüüd. - Aga mul on, kui oleksin juba vana. Nagu minagi võiksin tagasivaadata teele. Nagu oleks minugi rõõmus ära õitsenud, kui võililled varakevadel, mis saavad hiliskevadel valgeks, pehmeiks tolmukeseks.... -

Vihm oli lakanud. Väikesed pilved uitasid, nagu inglid, kätest kinni hoides, rüped täis sädelevaid pärleid, pääd kullasid päikesest.

Pajulind laulis, kas ei pea minagi samuti laulma oma noorusest, - kevadest.

Kurbtus.

- no. VI a.

Lai ja pürita on legendid, ääretu, otsata nagu unistus

Ja mina üksinda, päris üksinda, rändan nõrgana, trööstita igaveses vaikuses, häälita õhus. Miks ei ole mul rahu? ma kihvitan ajud, tallan lootused jalge alla, ma nõrgestan mõtlemise, sest tean, et kurbtus minust kaugel ei ole. Kuulen ta kaebust, nuttu ja

vingumist, mis mind ärritab, vihastab, mis ka mind nut-
ma ja vinguma paneb.

Oo, ma ei taha, ei taha, et sina, kurbtus, see ole,
kellel võimusi minu üle oleks, kellel oma hinge lubak-
sin väljaimeeda. Ei, sa ei saa, ütlen sulle, tagane saa-
tan, minu juures ei ole sul tegemist...

Lai on legendin, lõpmata on vaikus, mis mind
kartma paneb. Iha jooksen, torman üle mätaste, üle
kraavide, komistan, kukun... tõusen uuesti... jook-
sen hulluna, metsikuna. Külma õhu vahiseb kõr-
vust mööda. Kuid kurbtus, ta on ikka mu juures. Ta
reksib ja hüpleb, ta roomab, hirmutab, hõõrub rõõmu pā-
rast kōsa; ta kummandab, pūūab mind suudelda, saja-
tab ja vannub.

Tule, lootus, tröösti mind; tule, rõõm, vii, päästa
mind, kinnita mind. Kanna mind kaugelt, sinna, kus
hülgab, läigib päikesest meri; sinna, kus vaikust ei ole,
kus meri tasast laulu õnnest, ilust laulab.

Lootus, mu kõige parem seltsiline, tule ja täida
mu südame tumma igatsust ja kanna mind sinna,
kus ma rõõmukool hõisates end karastavasse jahedu-
sesse heita võiksin, et oma rinda voogudest ümbritse-
tud tunda, rinda, mis vaba ja raudne peab olema.

Süis nutaksin rõõmu pärast, põlvitades suudlen ranna
lüva, kus tema - meri - kui laps mängib....

See seda, mu sõber! Sa saad seda, ma tean. Sul on
palju jõudu, sa võid mind aidata, kui sa aga tahad.

Rõõm, sa näed mu hinge ja tead, et ma noor olen, et
mul sinu üle õigus on. Valmista mulle seda õnne, et võin-
sin kõrgelt kaljult merde, püramatusele, igavikule sil-
ma vaadata, kuulda vägevat häält, ning selle jumaluse
ja pühalikkuse es - vaikida. Anduda tundmustele, teades,
et on veel midagi, mis ei sure, kodune; on veel vabadust
ja tõti olemas, on midagi suurt, sügavat, kättesaama-
tat, et on veel jumal ~~olemas~~.....

Muinasjutt.

(Hine Eesti rahval)

Ago. VIe.

Ärevade õõ... Oja sulisel tasa üle valgete kivide, õrn
liikumine käib üle nürme, üle niidu. Õhulained - vaik-
sed -, nemad kannavad oma nägemata turjal armsat
õielõhna laiali, valendava toominga okstelt kuuluse
õõpiku helkivat häält. Kaugemalt metsaladvalt vaa-
tal kuu hõbedase kumaga alla, puud ja pöösad omanda-

avad tema sumedate kiirte mõju all saladusliku elu, -
meie vaim näeb neist kujusid üles kerkivat, mis muutudes
ja liikudes elu omandavad, täis õrnusi, peensusi, mis
meie meeli kaksipidi mõtlema panevad, kas see unes või
ilmsi....

Oja sulim ei ole mitte enam heleda ühesuguseid he-
lisid, kui lõpu ahela heledamad lülid, vaid meile ka-
jab lugu kõrvu täis nõidusliku elu ja saladusliku
mõnu. Udu vinast, õrnast, kerkivad ülespoole vaate
püri imelikud olevused, mis meie hinges enne tundma-
tud ihasid ellu kutsuvad, meid kassa kisuvad nägema-
ta varjurüki, millest meie vaade ainult läbi udu-
linniku suudab tungida. Hingelise erutusega kõike
seda silmitsedes kostab kuskil kaugel mingisugune
hüüd, mis vaikusesse kaob. Ja vaata! Püramisi kerk-
vad Uue-Jumala tülred, näkineid ja vesineitsid oma
kristall palastidest sätestavale veepinnale, kus
nad oma mängu algavad.

Üks ketrab kullast lõnga, aetab kõbe hebedeid,
nõnda, et vaskne värtin põrises ja kuldsed koonal-
laavad kõrisesvad. Teine ehk pääb pärjaga. Kolmas
lehitab süüdlinnikut. Teised tantsivad taimedel, lehvi-
vad lille lehtedel ja hüppavad õilme nuppudel. Härja-

põlve poisikesed, kuljusid kaelas, karukellad käes, roni-
vad mõõda kõrt, kõnnivad angervaksa varsi mõõda.
Kalda serval kalju otsas istub imeilus metsapüga,
murude tarna tütar, kullane kannel tal käes, vere-
tal vüsisid, hõljutab hellasti helisid. Haldivad aga aru-
kad teda vahtimas, pikisilmi pühumas. Siuru aga
lenob lehittevat lämekuse lähelt, pidule pika põlve,
ilule iga ja lõbule laialist luba tooma..... Näe... sää-
tuleb Jüta oma silmavarjuga, laenob meile osa omast
loorist ja meie tõuseme igapäisest elu viletsusest kõr-
gele, üles. Tunneme kõike jällegi süütu meelega ja
lapseliku usuga, usume jälle igavese ilu, armastuse
ja õnne sisse.

Meie peame võidu püü. Peletame vaenlasõdemale
pimedusesse ja elame valalt oma isade pinnal. Meie
vanemad tulevad tagasi, meie astume ühes koos ja ühes
sihis valge väravate poole,

 Kus meid hüüab koidu kuke

 Vana-Isa väravalt,

 Kõõrutellegi Jaadi kana

 Uue päeva uuse suussa.

Ämarik on ammu ju lambi koidu kätte annud
ning kuu peidab oma kahvatunud pale kuusiku lat-.

vade taha, kui mehed kevadise õõ muinasjutu vangistusest vabaks saavad....

Lambakarjas.

H. S. VI^c.

Kena on kevadine hommik - seda tundsin ma jälle uuesti kord hommikul lambaid õue väravast välja ajades. Päike paisis juba soojalt. Õhk oli puhas ja värske. Linnud laulsid mitmesuguste sirinatega ja puhtamate hääldega üksteise võidu metsas. Kõla poolt on kuulda lammaste müügist ja kanade kaagutamist. Mitmesuguseid vüse ümiseses sammusin lammaste järele metsavahelisele teele, mis nüske ja vilu oli; süs teerada mööda metsast läbi - ja jõudsingi kannastikku, kus karjamaa oli. Lambad asusid kohe noort rohku nagistama. Päril suur rohi juba, - mõtlesin ma, - võiks elajadki välja lasta. Kui ilus oleksa tänane pühapäeva hommik! - Koht oli metsaga, nimelt kuuskede ja leppodega ümbritsetud. Suuleõhk ei pääsnud ligi. Oli soe. Kõik oli roheline, kuhu iganes vaatasid. Hinnalt hallid pleekinud kannud olid külvatud roheline põhjale. Tahtsin pikali visata, aga rohi oli veel märg. Istusin süs kannu otsa ja kuulasin kuidas, minu poolt nimetatud, uut elajad laulsid:

uutsit, tsütsit, tsütsit, uutsit, tsirulip...

Olin õnnelik.

Lapsed.

A. S. VIe.

Tip! tip! tip! - Helledasti kajavad hüüded metsast vastu, aga kutsutavaid ei ilmu. Tütarlaps, kärbselõksu käes hoides, vahib kord metsa, kord põllu poole, kas vast kanu kuskil ei silma. Siis võtab ta ja lõgistab lõksu korgiga. Nagu näha, kostab see hääle paremine, või on ta mõjuvam, sest metsast jooksevad kanad niisuguse kiirusega, et nende päale vaadates tunne tõuseb, kui oleks kuskil suur õnnetus juhtunud ja jookstakse veel väimsel jõuga appi. Tüdruk valab kärbselõksust välja ja vahib pahameelega, kuidas kanad nii rumalad on, et enne surmuid sõõvad ja elusad ära lasuvad lennata. Ta astub mõne kärbsel jalaga päale, kuid teiselt poolt lendavad jälle mitmed ära.

Tõa ukse linn lõgiseb. Tüdruk pöörab ümber ja näeb välja tulevat vend. Poisil on mingisugune kavatsus, sest ta lausub kohe: „Eldi, mis sa arvad, viime, paneme Muttu lakka auduma. Teised ei teagi ja saame kanapojad. Lellal on seitse tükki, ilusad, - väikesed.”

„Kis me neile süüa anname?”

„Noh, küll me saame nii palju ikke tangu ja näo korjavad isi kah. Veme, mine too munad sahvrist välja.”

Tüdruk nagu kõhkleks, aga et tal enesel ettekujutus väikestest kanapölgadest hää on, siis paneb ta lõksu trepile ja jookseb sahvri. Poiss tõmbab uskojas, kust lakka minnakse, redeli lāngu ja ronib üles. Süü jääd ta ootama.

Tüdruk tuleb munadega. „Upita üles, ma võtan vastu.”

Tüdruk ronib kolmanda pulga pāale ja ulatab säält korvi poisi kätte. See ronib süü tasakesi edasi. Lakka jõudes arutavad nad, kuhu kõige parem oleks mune panna. Viimaks tehakse nurga takkudesse pesa.

„Aga kui ema koju tulles üles leiab,” sõnab tüdruk.

„No, kui kana juba audub, mis ta süü ikke teeb, lähme toome aga Muti ülesse.” Kana on julge, aga kui poiss ta lähedal kääd laiali ajab, pistab ta jooksu. Tüdruk kargab värava ette. Kana pöörab ümber, otsib poisile vastu, kes ta kannul on ja põikab süü kõrvale, aga juba on väike käsi tal sabast kinni haaranud. Teise käega tõmmatakse ta ligemale ja süü sülle. Hegamööda jõutakse üles, ning silmis särab rõõm. Kana paigutakse õrnalt munade pāale, aga see, nii kui käest saab, paneb lakka pidi jooksu. Süü ei ole enam kättesaamine

nü kerge. Poolenisti käte vahelt rabeleb ta lahti, lenda-
akna pääle ja kihutab säält mitmesugused asjad läri-
naga maha. Viimaks, kui ta kätte saadakse, rabeleb veel
süles, ja üksnes kauase silitamise tõttu jääb rahuliku-
maks. Kuid veel katsutakse õnne, - vast harineb teine, -
ja pannakse pesale. Kuid seesama lugu. „Ei, Nautist ei
saa aidajat,“ otsustakse süs, „aga vast on Juti parem.
Jema on küll veel noor, aga vahest tahabki aidada,
sõnab poiss, lähme katsume õige teda.“ Kuid rõõulilt alla
saades kohmetab väike mees ära. Ööest tuleb praegu,
ema. - Noh, ilusaid kavatsused, jumalaga nüüd. -

Katke Hime päevaraamatust.

D. Sümessoon. VI^a.

On miny i kamaäärane, arusaamatu, objektitu
tunõmus hinges.

On kulunud armistada, on kulunud armastada, on
kulunud vihata, on kulunud pettida, on kulunud
joobuda ükskõik millest, on kulunud kollased ja muud
värve hullumeelsused, on kulunud kunstnik olla; - ah!
kõik on kulunud.

Ja kas minu, kui hariliku inimese pääs võibgi
sündida midagi uut, olematut mõtet või muud mida ei ole

olnud kellegil enne mind. Lollus, mis puutub see minusse, et sajal on olnud midagi sarnast enne, kui mulle endale tuleb midagi esimesena, siis on sest mulle harilikult küllalt.

Vilets ja hale on inimene, ikkagi kas suurendab või vähendab, õieti võtab harva.

Et küll kõige kindlalt peab pettuma. Et küll kõige armsamat peab kõõ vihkama!

Midagi on hinges, mis nõrgesena kõrvetab, kui selle pääle mõtlen. Sarnast inimest võisin austada kui Raimond. Tema silmist võisin olla vaimustet: oh, kui paljuütlevad silmad olid tal, kui peidaksid nad endis ainult varandusi ja saladusi. Lollus, — kuid võib võib peita midagi, kui midagi peita pole.

Mõistan ta komplimentega sisseteht kõnesi, mis aeti minuga. Mõin pidi olema kerge ja vallatu: oleks mõtetu tütarlapse ilusad päärdest vaevata mõistust-tarvitavi arutamisega. Ja, nüi on teie põhjusmõte, me herra! Kui osavalt pöörsite minu valit jutuaained, kui osavalt võõrutite lapse naljaga, sellest, mis talle omane. Ja, lõbus te ju olete, kui rõõmust sündinud, kuid seega ei võida te minu juures.

Müsujust pidin mina austama, kes minus näeb ainult ilusad nukku.

Eo - 3.

Vaevaline, väga vaevaline on „Eo” ilmuma. Tervelt kaks kuud kulustal ära hoovõtmiseks ja kaalumiseks; kuid sellest hoolimata pääle „Suve ööde” ja „Koidupunade” sääl muud midagi ei ole. Imelik, kas „Suise öö” autor vaikust kõega katsub või näeb, sest „igale poole kuhu pilgu heidab, võib leida - vaikust”; „ihmjas valgus” - roheline? hall? „Koidupuna” on sarnane, nagu seda „gümnaasistkade” ja preili von Vietinghoff’i poolt oodata võis. Kas tõesti terves ilmakirjanduses midagi muud tõlkida ei ole kui L. von U.? „Suve öö unistuses” on küll palju vaeva nähtud, istudes öö läbi külmade kätte käes, oodates jällegi koidupuna. Paremini on tabatud juba „Tormi” kirjeldus; kuid kas lausete kordamine on efekti saavutus või hooletus, ja ütle mata on ka jäetud, mille tagajärjel sündis prantsatus? „Ülevõimus” võib isegi veel õigekirjutusvigu leida; kuid ta on süsiki kõige parem teos seni ilmunud „Eo”s. „Kontserdi” autor on sõna tõsisel mõttes „võhik” kuni talle kuulnud märg, nagu oleks tühje pudelikid kolistatud, kust võis ta süs teada, et toonid olid õrnad ja kerged; see on täieline absurd. Kõla pole kunagi kuulnud, et tuul või klaver „muliseb”.

Novell „Allo't" lugema hakates tahaks väga hüüda:
 „Hallo, hallo, kes räägib?"... Alas esineb kuninga-
 poja kultuse revolutsiooniga. See on esimene Põhja
 kuningas poeg, minu tutvusringkonnas(!), kel must
 pää. Suis on tal tulised silmad, kuna teisel öeldud, et
 ta külm ja tagasihoidlik. Kohati äratab novell nae-
 ru tujut, näit.: „King sügavam ecstasini maalisid ta
 jumaliku näo paberile". Muudu ei erine Allo hariliku-
 dest „kuninga poegadest". Näha on, et autor igakord
 enne söömist „Vesnapuu" loeb. Apteekri „anna taga"
 vahtimine on stiilselt lapsin.

Üldse on väljendusvõis kohmakas, osalt labane.

Louise Kull. VIe.

Kirjavastused.

A. S. „Sügisetuul" ei ilmu

O. „ — . " jääb välja

Üksi. „Vesi roosid" ei ilmu.

Toimkond: H. Raudsepp, L. Vadi, -VI^a; M. Rammo,
H. Lupsmann, -VI^b; E. Oidermann, L. Nugin, -VI^c.

Väljaandja: E. H. K. S. T. Gümnaasiumi VI^{a, b, c} klass.

Added

Mr. A. Johnson